

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se.
2024-12-06

Yttrande över betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildning i en ny tid (SOU 2024:42)

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva arbetar för goda villkor i hela landet, en god landsbygdsutveckling och en god balans mellan stad och land. Vi företräder tusentals lokala utvecklingsgrupper och stöttas av ett 40-tal medlemsorganisationer som vill att hela Sverige ska leva, varav två är Studieförbundet Vuxenskolan och Arbetarnas bildningsförbund. Vi samarbetar med folkbildningen på lokal, regional och nationell nivå i hela landet. I vårt remissvar fokuserar vi på de delar av betänkandet som berör villkoren för människors möjligheter att leva, bo och verka i hela landet, med särskild tonvikt på civilsamhällets roll i att bidra till att förbättra förutsättningarna.

Övergripande synpunkter

Landsbygdernas lokala föreningsliv fyller viktiga samhällsnyttiga funktioner i vakuumet som det offentliga och marknaden lämnar efter sig, när verksamhet centraliseras i allt större utsträckning. Folkbildningen är föreningslivets infrastruktur, som redan nu lider av en växande underhållsskuld. Vi ser med oro på att minskade resurser till studieförbund och folkhögskolor, samtidigt som allt pekar på att vi behöver växla upp arbetet med att utveckla Sveriges landsbygder. Folkbildning är en viktig del i det som byggt den sociala väv och det starka samhälle som finns i Sverige, som både fungerar i vardagen och kan växla upp när det är kris. Där vi ser att gemenskap bygger beredskap. Att upprätthålla det gynnar hela samhällets sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarhet.

10.2 Folkbildningens bidrag till andra politikområden

I betänkandet beskrivs att folkbildningen bidrar till många andra politikområden, och vi vill lägga till att den också bidrar också till landsbygds- och regionalpolitiken. Inom regionalpolitiken behövs aktörer från alla sektorer med hög kapacitet att genomföra utvecklingsinsatser. Civilsamhället kan ofta ha svårt att hävda sig mot större organisationer med mer anställd personal och större budgetar, men med stöd av folkbildningen stärks hela civilsamhällets förmåga till kontinuitet och kapacitet, och ta tillvara fler människors kompetens och driv att utveckla sina lokalsamhällen.

Folkbildningen har generellt en viktig kompensatorisk roll i landsbygder, där folkbildningen tillsammans med resten av civilsamhället tillhandahåller verksamheter som i mer tätbebyggda områden drivs av privata och offentliga aktörer. Några exempel är läxhjälp, språkstudier, körkursstudier, studiemotivation, hantverksskunnande, samhällskunskap och annat som bidrar i trappan mot utbildning, jobb, nyföretagande och delaktighet i samhället.

12.3 Förslag på mål för folkbildningspolitiken och indikatorer

Vi ställer oss positiva till förslaget om ny målstruktur, men anser att målen fokuserar för mycket på kvantitet. Eftersom målen genomgående innehåller formuleringen ”fler människor” ser vi en risk att verksamheten styrs mot tätbefolkade områden, och att landsbygder missgynnas. Det kostar att ha verksamhet i hela landet, vilket innebär att glesbefolkade orter riskerar att nedprioriteras, såvida det inte är tydligt formulerat i målen att folkbildningen ska nå människor i hela Sverige. Samtidigt anser vi att det är bra att folkbildningen strävar

mot att växa, eftersom den är viktig för att öka människors förmåga att arbeta för lokal utveckling i hela landet.

12.3.4. Förslag på nytt syfte med statsbidraget till folkbildningen

Vi tillstyrker det föreslagna syftet med statsbidraget, ”att säkerställa finansiering av en infrastruktur för folkbildning i hela landet för att på så sätt främja det övergripande målet för folkbildningspolitiken”, där vi särskilt ser att det är viktigt att säkerställa att folkbildningen får förutsättningar att ha en infrastruktur i hela landet

13.3 Nya mål för folkbildningen behöver belysas med nya indikatorer

För att bedöma om folkbildningen når ut i hela landet ser vi att indikatorerna behöver kompletteras med något som ger information om geografisk spridning. I de föreslagna indikatorerna finns ingen geografisk komponent, även om vissa av indikatorerna kan brytas ner på geografisk nivå. Om en geografisk uppföljning införs är det viktigt att den görs på tillräckligt lokal nivå. Om uppföljningen görs på regional nivå osynliggörs den regional centralisering av verksamhet. Idag är kommunnivå ofta den mest lokala nivån för statistik, vilket något bättre fångar upp centralisering. Däremot har den indelningen inte möjlighet att visa inomkommunala skillnader, som ofta är stora. Vi anser att ett bra sätt att mäta utfall geografiskt är att följa upp på DeSo-nivå, som sedan kan aggregeras till högre geografiska nivåer. På så sätt blir statistiken lätt att jämföra med annan statistik och uppföljning, och inomkommunala skillnader kan fångas upp och åtgärdas. Vi föreslår att SCB får i uppdrag att se om detta är möjligt för folkbildningens indikatorer.

16.5.1 Öppen redovisning av samverkan med andra

Vi avstyrker förslaget om krav på att föra register av samverkansparter, eftersom vi ser att det kommer göra det för svårt för föreningar att samarbeta med folkbildningen. Folkbildningen fungerar idag som ett osynligt kitt eller infrastruktur i lokala civilsamhällen i landsbygder. De lokalt engagerade samverkar med många olika aktörer, där studieförbund och den lokala folkhögskolan är några av dessa. Ideellt arbetande människor som väljer att lägga sin fritid på att utveckla samhället är en ovärderlig resurs som vi ska värna. Samhället måste då i sin tur se till att inte skapa onödig byråkrati och administration som gör det svårare för människor att engagera sig.

BESLUT

Riksorganisationen Hela Sverige ska levas remissvar är beslutat av Irene Oskarsson, ordförande och Erik A. Eriksson, ordförande. Josefin Heed har varit föredragande, med inspel från Terese Bengard, Jenny Breslin, Klas Fritzson, och Peter Jansson.

Vireda

Irene Oskarsson
Ordförande

Klässbol

Erik A. Eriksson
Ordförande

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

Tel växel: 010-489 13 50

info@helasverige.se

www.helasverige.se